

Список використаних джерел

1. Половников Ж.Ю. Кримінальне право України. Альбом схем: Загальна частина: Навчальний посібник. Київ.: Алерта, 2003. С. 24.
2. Чернишова Н.В. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник Київ. Атіка, 2003. С. 62.
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Мельний М.І. Кримінальне право України: Підручник Київ. Юрінком Інтер, 2004. С. 38.

Поштаренко Інна Валеріївна,

викладач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ВІК ЯК ОЗНАКА СУБ'ЄКТА У СТ. 150-1 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

В нормах Кримінального кодексу України (далі – КК) інститут суб'єкта кримінального правопорушення відображається у ст. 18-22 КК, де вказано такі ознаки суб'єкта, як осудність та вік, а також міститься вказівка про необхідність визнання суб'єктом лише фізичної особи. Відповідно до ч. 1 ст. 18 КК, суб'єктом є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність [1]. Це визначення включає ті ознаки суб'єкта, які традиційно називають загальними: 1) особа має бути фізичною; 2) особа має бути осудною; 3) особа має досягти встановленого у законі віку. Відомо, що відсутність будь-якої із вищезазначених ознак суб'єкта свідчить про відсутність всіх ознак складу кримінального правопорушення.

Вік є найбільш універсальним, хоча і не абсолютним критерієм досягнення чи недосягнення особою такого рівня особистого розвитку, за якого вона стає здатною усвідомлювати свої дії і керувати ними. У нормах КК законодавець тлумачить вік суб'єкта в широкому розумінні та пов'язує можливість настання кримінальної відповідальності саме з тим календарним періодом, який минає з часу народження суб'єкта до досягнення певного хронологічного моменту. Такий момент закон визначає як «досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність».

Так, відповідно до положень ст. 22 КК, кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років [1]. Дане положення є загальним правилом, проте в окремих випадках особу може бути притягнуто до кримінальної відповідальності і у більш молодшому віці: у ч. 2 ст. 22 КК визначено вичерпний перелік кримінальних правопорушень, за вчинення яких особа підлягає кримінальній відповідальності у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років.

Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність за діяння, передбачене ст. 150-1 КК «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом», впливає безпосередньо зі змісту аналізованої статті. У ч. 1 даної норми такими є батьки або особи, які їх замінюють. Відповідно до положень цивільного та сімейного законодавства, батьками потерпілого або особою, яка замінює батьків, не можуть бути особи, які, за загальним правилом, не досягли 18 років. На прикладі ст. 304 КК «Втягнення неповнолітніх у кримінально протиправну діяльність» Дзундза В.В. доводить, що суб'єктом втягнення неповнолітніх у будь-які антисоціальні дії повинна визначатися лише особа, яка досягла вісімнадцятирічного віку [2, с. 213].

Відповідно до положень ст. 23 Сімейного кодексу України (далі – СК) «Право на шлюб», право на шлюб мають особи, які досягли шлюбного віку. За заявою особи, яка досягла шістнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам [3]. Логічно, що матір'ю чи батьком особа може стати до досягнення нею повноліття, тому теза про 18 років як вік суб'єкта у ст. 150-1 КК є спірною. Вважаємо, що батьки можуть бути суб'єктами аналізованого кримінального правопорушення до досягнення ними 18-річного віку. Вказана пропозиція підтверджується положеннями ст. 35 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) «Надання повної цивільної дієздатності», де зазначено, що повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і працює за трудовим договором, а також неповнолітній особі, яка записана матір'ю або батьком дитини [4].

З огляду на досягнення науки кримінального права та законодавчо визначені положення ЦК, вважаємо, що суб'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 150-1 КК, може бути особа, яка досягла 16-річного віку і записана матір'ю або батьком дитини.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find#Text>.
2. Кузнецов В. В., Семчук Н. О., Чабанюк В. Д. Кримінально-правова охорона моральності неповнолітніх: порівняльне-правове дослідження. Київ, 2017. 278 с.
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Рачкован Данило Олександрович,
курсант 1 факультету Донецького
державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник
викладач кафедри кримінального права
та кримінології факультету № 1
Донецького державного університету
внутрішніх справ **Федорчак І. В.**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Особлива частина кримінального права України є однією з ключових складових цієї галузі, яка визначає кримінально-правову характеристику злочинів і відповідальність за їх вчинення. В умовах сучасних викликів, таких як зміна соціально-економічних умов, розвиток нових форм злочинності та реформування законодавства, актуалізується питання удосконалення норм Особливої частини кримінального права. Основними завданнями є забезпечення ефективної кримінально-правової охорони суспільних відносин, підвищення юридичної визначеності норм і їх адаптація до сучасних викликів.

Юридична визначеність норм Особливої частини кримінального права є фундаментальною вимогою для забезпечення правосуддя. Вона забезпечує зрозумілість кримінально-правових приписів як для правозастосовників, так і для громадян. У цьому контексті необхідно враховувати як наукові розробки, так і практику правозастосування. На думку провідних науковців, таких як Баулін Ю. В. та Тацій В. Я., одним із пріоритетів є аналіз ефективності чинних норм